

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาฟื้นฟูและอนุรักษ์ลำห้วยป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่
ชื่อผู้เขียน	พันตำรวจตรี อิศระพงศ์ โนโซติ
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาภูมิสังคมอย่างยั่งยืน
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร.สมคิด แก้วทิพย์

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาลักษณะภูมิสังคมและประสบการณ์การฟื้นฟูและอนุรักษ์ลำห้วยป่าข้าวหลามทั้งในอดีตและปัจจุบันของชุมชนบ้านป่าข้าวหลาม 2) เพื่อศึกษาสภาพและระบบนิเวศของลำห้วยป่าข้าวหลามรวมถึงการเปลี่ยนแปลงทั้งในอดีตและปัจจุบัน 3) เพื่อพัฒนาการฟื้นฟูและอนุรักษ์ลำห้วยป่าข้าวหลามตามแนวพระราชดำริในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน โดยใช้แบบสอบถามและการสังเกตการณ์ทัศนศึกษา การอบรมของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นราษฎรในหมู่บ้านป่าข้าวหลาม ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ได้รวบรวมข้อมูลจากครัวเรือนจำนวน 56 ครัวเรือน ระหว่างเดือน ธันวาคม 2553 ถึง เดือน พฤษภาคม 2554 นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า ประชากรในการวิจัยเกินกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย (ร้อยละ 57.1) โดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21 – 30 ปี (ร้อยละ 28.6) รองลงมามีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 26.8) ซึ่งมีผลรวมกันมีมากกว่าครึ่งหนึ่ง ระดับการศึกษาของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา (ร้อยละ 53.6) และระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 32.1) เมื่อรวมกันอยู่ในระดับสูงมาก อาชีพหลักของชุมชนคือการทำนา (ร้อยละ 76.8) อาชีพรองของชุมชนคือการเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 76.8) เช่น วัว ควาย สุกร รายได้ของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 10,000 – 15,000 บาท (ร้อยละ 73.2) ภาระหนี้สินเกินกว่าครึ่งไม่มี (ร้อยละ 60.7) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเกินกว่าครึ่งมีจำนวนระหว่าง 5 – 8 คน (ร้อยละ 51.18) การถือครองที่ดินทางการเกษตรมีที่ดินเป็นของตนเองส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ (ร้อยละ 96.4) เขตที่ทำกินอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติห้วยน้ำดัง (ร้อยละ 96.4) จะเห็นได้ว่าชุมชนมีความยากจนยังต้องพึ่งพาความอุดมสมบูรณ์จากธรรมชาติอีกมากในการดำรงชีวิต ในทุกด้านจะต้องมีการพัฒนาให้ดีขึ้นโดยเฉพาะความต้องการของชุมชนหากมีการใช้ธรรมชาติอย่างผิดวิธีจะทำให้เสื่อมลงไปตามการใช้ในที่สุดก็จะหมดสิ้นไป โดยไม่มีการรักษา

ในการศึกษาสภาพและระบบนิเวศของลำห้วยป่าข้าวหลามรวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่ผ่านมาทั้งในอดีตและปัจจุบัน นำในลำห้วยป่าข้าวหลามได้แห้งหายไป ป่าไม้ในลำ

ห้วยป่าข้าวหลาม ถูกตัดทำลาย ป่าไม้บริเวณใกล้ลำห้วยถูกตัดเพื่อทำการเกษตรเพียงแต่ความต้องการทำให้ระบบนิเวศป่าเปลี่ยนแปลงไปเมื่อหลายปีก่อนยังมีน้ำให้บริโภคเพียงพอกับชุมชน แต่ปัจจุบันเห็นแล้วว่าไม่ต้องไปหาแหล่งน้ำที่อื่นทดแทน คนในชุมชนได้เข้าในลำห้วยป่าข้าวหลามเพื่อหาของป่าติดตามสัตว์เลี้ยงจะทราบถึงการเปลี่ยนแปลงได้โดยไม่ต้องมีใครได้บอก แต่ไม่มีคนคิดพัฒนา

ความต้องการที่ชุมชนต้องการให้เข้ามามีบทบาทมากที่สุดคือชาวบ้านด้วยกัน และรูปแบบการพัฒนาที่ต้องการพัฒนาคือการบวชป่า รองลงมาคือการปลูกป่า ผู้ที่มีบทบาทในชุมชนที่ชุมชนให้ความเชื่อถือคือผู้ใหญ่บ้าน และชาวบ้านต้องการมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนามากที่สุดจากเจ้าหน้าที่อุทยานห้วยน้ำดัง เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการพัฒนาคือพื้นที่และอนุรักษ์คือประเพณีวัฒนธรรมและกฎระเบียบของชุมชน

จากกิจกรรมการฝึกอบรมทำให้เห็นถึงความร่วมมือของชุมชนที่ต้องการที่จะพัฒนาถิ่นที่อยู่ของตนเองแต่ขาดความรู้และผู้นำที่เข้าใจและเข้มแข็ง ชุมชนไม่เคยได้รับความรู้ในรูปแบบนี้มาก่อน การควิชีตีรูปแบบตัวอย่าง การพัฒนาทำให้ชุมชนเกิดการตื่นตัวต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอนุรักษ์ป่าห้วยข้าวหลาม การทัศนศึกษาชุมชนยอมรับว่าไม่เคยและได้เห็นแนวทางการพัฒนาที่หลากหลายรูปแบบของศูนย์การศึกษาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้และเกิดความประทับใจมาก

Title	Development of Pakhaolarm Creek Rehabilitation and Conservation, Kuedchang Sub-district, Maetaeng District, Chiangmai Province
Author	Police Major Itsarapong Nochot
Degree of	Master of Science in Geo-social Based Sustainable Development
Advisory Committee Chairperson	Dr. Somkid Kaewthip

ABSTRACT

This study was conducted to: 1) explore geo-social characteristics and experience in Pakhaolarm creek rehabilitation and conservation both in the past and at present of Baan Pakhaolarm community; 2) explore conditions and ecological system of Pakhaolarm creek as well as its change both in the past and at present; and 3) develop Pakhaolarm creek rehabilitation and conservation in accordance with the Royal Initiative in sustainable utilization. A set of questionnaires, observation/educational tour and data provider training were used for data collection. The data providers were from 56 households in Pakhaolarm village, Kuedchang sub-district, Maetaeng district, Chiangmai province. Data collection was done during December, 2010-May, 2011. Obtained data were analyzed by using the Statistical Package for the Social Sciences Program.

Results of the study revealed that more than one-half of the respondents (57.1%) were male. Most of the respondents' age range was 21-30 years (28.6%) and followed by 41-50 years (26.8%). More than one-half of them (53.6%) were uneducated and followed by elementary school graduated (32.1%). Their main occupation was rice growing (76.8%). And followed by animal rearing (76.8 %) such as ox, buffalo, and pig. Their household income was 10,000-15,000 baht per month (73.2%). More than one-half of them (60.7%) had no debts. More than one-half of them (51.18%) had 5-8 family members. Most of them (96.4%) had no right document of farm land holding. Their farm land was in Huay Nam Dan national reserved forest (96.4%). Baan Pakhaolarm was a poor community which relied on the abundance of nature.

Thus, they needed to be developed particularly on their needs. Deterioration of the nature might be happened if there is no rehabilitation and conservation.

With regards to the exploration on conditions and ecological system of Pakhaolarm creek both in the past and at present, it was found that there was no water in the creek. Besides, there was deforestation there due to need for farming resulting in change of the ecological system. There was enough water in the creek for community consumption several years ago. Nowadays, however, there is no water in the creek. People in the community went to the forest in search of forest products and followed their domesticated animals. Thus, all of them perceived the negative change of the creek and forest but no one did not have a plan to develop or rehabilitate it.

The best way for the development or rehabilitation was community participation. This could be done in the form of forest ordination and followed by reforestation. The village head could play important roles in this respect. It was found that people in the community wanted to have knowledge on the development provided by staff of Huay Nam Dang national park most. The following were conditions for the development: tradition, culture, and community rules and regulations.

Based on the training activities, it could be observed that people in the community were willing to coordinate with the development and rehabilitation activities. However, they had never had knowledge about it before so they had to learn about the development through VCD. The development made people in the community be aware of participatory development and rehabilitation of the creek and forest. In fact, they had never joined educational tour on creek and forest development before visiting Huay Hong Krai Development center. They were impressive to visit there because they had a chance to learn a guideline for the development in various forms.